

Η Μεσογειακή βιοποικιλότητα ως εργαλείο για αιεφόρο ανάπτυξη των μικρών μηρυκαστικών: συνδυάζοντας την παράδοση με την καινοτομία

- ❖ Το έργο DoMEsTic αναφέρεται στη βιοποικιλότητα και τα παραγωγικά συστήματα προβάτων και αιγών. Εξετάστηκε η ευαισθησία τους σε ενδεχόμενους κινδύνους και, με στόχο την ενίσχυση της βιωσιμότητας της αιγο-προβατοτροφίας, το έργο επικεντρώθηκε στην αλληλεπίδραση των παραγωγικών συστημάτων με το περιβάλλον, καθώς και στις κοινωνικές και οικονομικές προοπτικές.
- ❖ Με ποια μέσα μπορεί η διατήρηση της ποικιλότητας των παραγωγικών συστημάτων να διασφαλίσει το εισόδημα του κτηνοτρόφου και τη διάθεση των προϊόντων του στην αγορά;
- ❖ Αναπτύχθηκε πλαίσιο για την κατανόηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ των προγραμμάτων διαχείρισης των τοπικών φυλών και των στρατηγικών παραγωγής και προώθησης προϊόντων προστιθέμενης αξίας, με απώτερο στόχο την ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας των εμπλεκόμενων φορέων.

Στόχοι

- ❑ Σκοπός του DoMEsTic ήταν η διερεύνηση των παραγόντων που επηρεάζουν τη βιωσιμότητα των παραγωγικών συστημάτων προβάτων και αιγών. Ως εκ τούτου διερευνήθηκαν:
 - Τα κύρια χαρακτηριστικά των παραγωγικών συστημάτων
 - Η οργάνωση σε τοπικό επίπεδο
 - Η εφοδιαστική αλυσίδα και οι παράμετροι που καθορίζουν το προφίλ των κτηνοτρόφων, ανάλογα με το κανάλι που επιλέγουν για την εμπορία του γάλακτος και κρέατος
- ❑ Το DoMEsTic εξέτασε επίσης θέματα διαχείρισης των τοπικών φυλών αιγοπροβάτων, τη συλλογική οργάνωση και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων, καθώς και τους παράγοντες που επηρεάζουν τις αποφάσεις των κτηνοτρόφων σε ότι αφορά την εμπορία των προϊόντων τους.
- ❑ Η προστιθέμενη αξία του έργου αναφέρεται στην αξιοποίηση και ενίσχυση της διαθέσιμης γνώσης γύρω από τα παραγωγικά συστήματα, τη διερεύνηση των παραγόντων που συμβάλουν στη βιωσιμότητά τους, και την ανάπτυξη νέων μεθόδων και πλαισίων που θα βοηθήσουν στην κατανόηση της δυναμικής των τοπικών φυλών και του ρόλου τους στην τοπική οικονομία.

Τοπικές φυλές

Αίγες και πρόβατα

Βιώσιμα παραγωγικά συστήματα

Προσαρμοστικότητα

Συλλογική οργάνωση

Επιστημονικά αποτελέσματα & Καινοτομία

- ✓ Τα κύρια αποτελέσματα του DoMEsTic περιλαμβάνουν μεθοδολογίες και πλαίσια που υποστηρίζουν τις τοπικές φυλές και ενισχύουν τη θέση τους στις τοπικές οικονομίες: (1) Ρυθμιστικό πλαίσιο για την ανάπτυξη και την ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ των τοπικών φορέων, (2) Ανάλυση της αλυσίδας αξίας και των παραγόντων που επηρεάζουν τις αποφάσεις του κτηνοτρόφου σχετικά με την εμπορία των προϊόντων, (3) Συνοπτική "λίστα ελέγχου" των επιπέδων, στα οποία η φυλή έχει συνδεδετικό ρόλο μεταξύ των προγραμμάτων διαχείρισης της φυλής και των προγραμμάτων παραγωγής προϊόντων προστιθέμενης αξίας, και (4) Δείκτες προσδιορισμού της βιωσιμότητας των παραγωγικών συστημάτων, οι οποίοι βασίστηκαν στην ανάλυση των δεδομένων που έχουν συλλεχθεί.
- ✓ Ο χάρτης της συλλογικής οργάνωσης στις περιοχές που μελετήθηκαν περιγράφει τους βασικούς εμπλεκόμενους φορείς στη διαχείριση των φυλών και στα προγράμματα παραγωγής προϊόντων προστιθέμενης αξίας.
- ✓ Η ανάλυση κατέδειξε το ρόλο της τοπικής φυλής ως συνδέσμου μεταξύ του συστήματος εκτροφής και της διαδικασίας παραγωγής προϊόντων προστιθέμενης αξίας, σε επίπεδο εκτροφής και σε συλλογικό επίπεδο.
- ✓ Η καινοτομία του έργου συνδέεται με τη δυναμική που δημιουργείται από τα προτεινόμενα εργαλεία στον τομέα της αιγο-προβατοτροφίας, τα οποία μπορούν να βρουν εφαρμογή σε ολόκληρη την περιοχή της Μεσογείου.

Συντονιστής

Χριστίνα Λιγδα chliqda@otenet.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ- ΔΗΜΗΤΡΑ

Ινστιτούτο Κτηνιατρικών Ερευνών Θεσσαλονίκης,
 Θεσσαλονίκη, **ΕΛΛΑΔΑ**

Ερευνητική ομάδα:

Ε.Ν. Σωσσιδου, sossidou.arig@nagref.gr

Ινστιτούτο Κτηνιατρικών Ερευνών, Θεσσαλονίκη

Ειρ. Τζουραμάνη, tzouramani@agreri.gr

Ινστιτούτο Αγροτικής Οικονομίας & Κοινωνιολογίας, Αθήνα

Εταίροι

- Institut National de la Recherche Agronomique (INRA), Corte, **ΓΑΛΛΙΑ**
 Anne Lauvie, lauvie@corse.inra.fr

- Ινστιτούτο Γεωργικών Ερευνών (ΙΓΕ), Λευκωσία, **ΚΥΠΡΟΣ**
 Γεωργία Χατζηπαύλου, georgiah@ari.gov.cy

- Institut Agronomique et Vétérinaire (IAV) Hassan II, Rabat, **ΜΑΡΟΚΟ**

Abdelilah Araba, a.araba@gmail.com

Παραγωγικά συστήματα

□ Για τους σκοπούς της έρευνας ακολουθήθηκε η προσέγγιση των μελετών περίπτωσης. Συλλέχθηκαν λεπτομερή δεδομένα ως προς το παραγωγικό σύστημα, μέσω προσωπικών συνεντεύξεων κτηνοτρόφων με συγκεκριμένα ερωτηματολόγια, καθώς και άλλων εμπλεκόμενων φορέων. Σκοπός αυτής της διαδικασίας ήταν ο προσδιορισμός των κύριων χαρακτηριστικών των παραγωγικών συστημάτων και των χρησιμοποιούμενων πόρων που συμβάλουν στην ιδιαιτερότητα των προϊόντων.

Συλλογική οργάνωση

□ Η ανάλυση της συλλογικής οργάνωσης καταγράφει τους διαφορετικούς φορείς, τους ρόλους και τις αλληλεπιδράσεις τους, καθώς και τα βασικά εργαλεία και βήματα που αναφέρονται στη συλλογική δράση.

Αλυσίδα Αξίας

□ Η ανάλυση κατέδειξε τους κύριους φορείς που εμπλέκονται στο παραγωγικό σύστημα και την παραγωγή των προϊόντων προστιθέμενης αξίας, καθώς και τις μεταξύ τους σχέσεις. Η ανάλυση βασίστηκε στα δεδομένα των προσωπικών συνεντεύξεων και είχε ως στόχο την κατανόηση των κύριων παραγόντων που μπορούν να στηρίξουν το μέλλον των τοπικών φυλών.

Το πρόβατο της φυλής Κορσικής

Σχήμα 1. Περιοχές μελέτης

Πρόβατα και αίγες στη βοσκή, Ανατολικό Μαρόκο

Βιωσιμότητα

□ Η βιωσιμότητα προσδιορίστηκε στη βάση συγκεκριμένων αρχών και κριτηρίων στους άξονες: οικονομία, κοινωνία και περιβάλλον.

Οφέλη συνεργασίας χωρών Μεσογείου

- Η συνεργασία στο πλαίσιο του DoMEsTic συνέβαλε στην αναγνώριση των διαφορετικών και των κοινών στοιχείων των παραγωγικών συστημάτων προβάτων και αιγών στην περιοχή της Μεσογείου, στον εντοπισμό των προβλημάτων και στην ανάπτυξη εργαλείων που συμβάλουν στη βιωσιμότητα του τομέα.
- Ο σχεδιασμός της έρευνας πέτυχε την ενίσχυση της αλληλεπίδρασης μεταξύ ερευνητών διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων και εμπλούτισε με νέα στοιχεία την έρευνα που διεξάγεται σε αυτόν τον τομέα σε εθνικό επίπεδο.
- Οι μεθοδολογίες και τα πλαίσια που αναπτύχθηκαν έχουν σκοπό την ενίσχυση της αξίας των τοπικών φυλών και της θέσης τους στην αγορά, και την ανάδειξη της θετικής επίδρασης που συνεπάγεται η χρήση τους στην αγροτική οικονομία και την τοπική κοινωνία.

Το πρόβατο φυλής Κατσικά, στην Ήπειρο

Κυπριακές αίγες Δαμασκού

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Σχέσεις μεταξύ παραγωγικών συστημάτων, τοπικών πόρων και προϊόντων

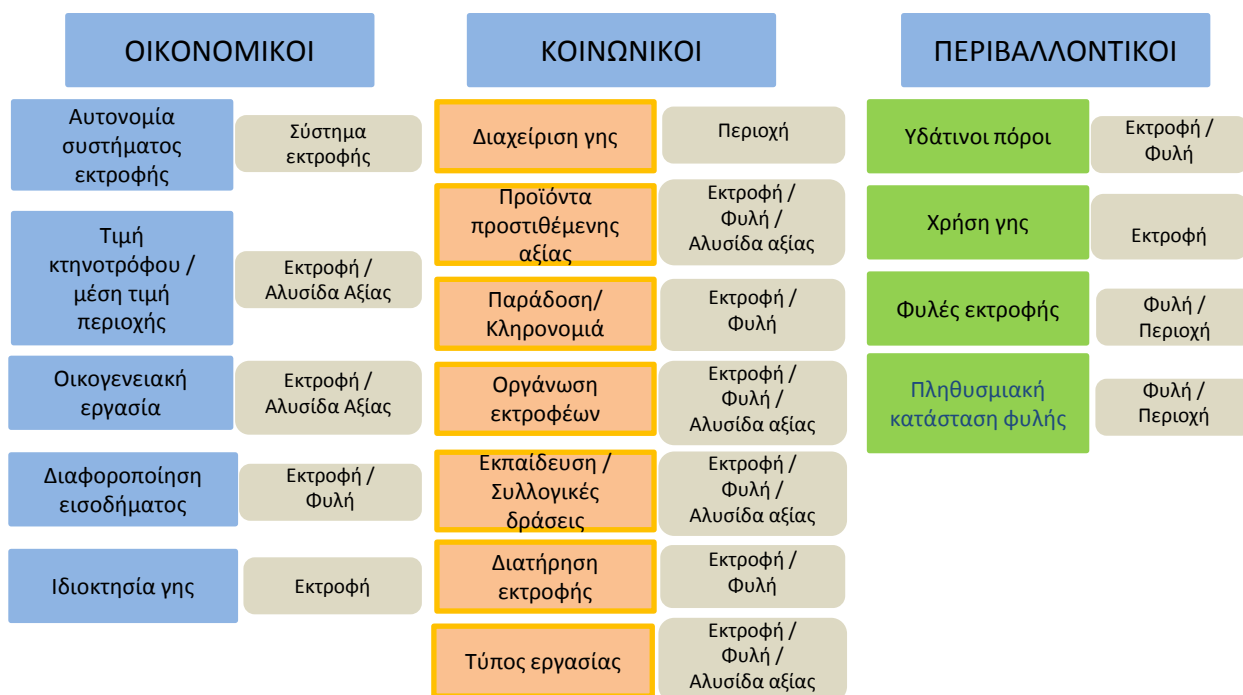
Παραγωγικά συστήματα και τοπικές φυλές

- Τα κυριότερα αποτελέσματα του έργου αφορούν την ανάλυση των παραγωγικών συστημάτων, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Η περιγραφή της συλλογικής οργάνωσης περιλαμβάνει τους εμπλεκόμενους φορείς, τους ρόλους και τις αλληλεπιδράσεις τους, καθώς επίσης και τις ενδεχόμενες εντάσεις μεταξύ τους ή την απουσία τους σε ορισμένες περιοχές συλλογικής διαχείρισης των τοπικών φυλών.
- Η συγκριτική ανάλυση των μελετών περίπτωσης ανέδειξε το ρόλο των τοπικών φυλών ως συνδέσμου μεταξύ του παραγωγικού συστήματος και του προϊόντος.
- Σε γενικές γραμμές, η σύνδεση μιας φυλής με ένα συγκεκριμένο προϊόν ήταν χαμηλή στις πλείστες των περιπτώσεων που εξετάστηκαν, με αποτέλεσμα η δυναμική που προκύπτει από τη διαχείριση του προϊόντος να μην έχει άμεσες συνέπειες στη διαχείριση μιας συγκεκριμένης φυλής.

Κοινωνική οργάνωση

Η ανάλυση του πλαισίου συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων ανέδειξε την καθοριστική σημασία της κοινωνικής οργάνωσης:

- Όταν τα προγράμματα για τη διαχείριση της τοπικής φυλής και την παραγωγή προϊόντος προστιθέμενης αξίας συντονίζονται σε εθνικό επίπεδο, οι τοπικοί φορείς έχουν δυσκολίες να εμπλακούν ενεργά.
- Οι διαφορετικές απόψεις που μπορεί να έχουν οι εμπλεκόμενοι φορείς ως προς τα επιθυμητά χαρακτηριστικά του προϊόντος, μπορεί να οδηγήσουν σε αντιθέσεις μεταξύ τους.
- Η συλλογική οργάνωση επηρεάζει τον προσανατολισμό των επιθυμητών χαρακτηριστικών των προϊόντων ανάλογα με το βαρύτητα του κάθε φορέα (μέγεθος, δύναμη).
- Όταν το τελικό προϊόν εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από παραγωγούς που απαρτίζουν μία μόνο μεγάλη δομή, ενδεχόμενες αλλαγές σ' αυτή τη δομή επηρεάζουν συνολικά τον τομέα.

Σχήμα 2. Δείκτες βιωσιμότητας και επίπεδο αναφοράς

Ο ρόλος των τοπικών φυλών

- Ο στόχος της ανάλυσης ήταν η διερεύνηση του συνδετικού ρόλου της τοπικής φυλής μεταξύ του συστήματος εκτροφής και των διαδικασιών παραγωγής προϊόντων προστιθέμενης αξίας.
- Εξετάστηκαν τα μέσα με τα οποία οι πρακτικές διαχειρίσεις συνδέονται σε διάφορα επίπεδα για τη διατήρηση της συνοχής μεταξύ συστημάτων εκτροφής, τοπικών πόρων και διαδικασιών εμπορίας των προϊόντων.
- Διερευνήθηκαν οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ της διαχείρισης τοπικών φυλών και των στρατηγικών παραγωγής προϊόντων προστιθέμενης αξίας, ώστε να εντοπιστούν εντάσεις και δυσκολίες, αλλά και θετικές επιδράσεις στη δυναμική των φυλών και των προϊόντων τους.

Προφίλ κτηνοτρόφων

- Αναλύθηκαν οι παράγοντες που συνδέονται με τα συστήματα εκτροφής και καθορίζουν το προφίλ του κτηνοτρόφου και τις στρατηγικές εμπορίας των προϊόντων.
- Εντοπίστηκαν τα κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κτηνοτρόφοι και οι στρατηγικές που μπορούν να ακολουθήσουν με στόχο την ενίσχυση της βιωσιμότητας του κλάδου, σύμφωνα με τις απόψεις των ίδιων των κτηνοτρόφων.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Συμμετοχή τοπικών φορέων

- Η επικοινωνία με τους τοπικούς φορείς επιδιώχθηκε σε αρκετές περιπτώσεις κατά τη διάρκεια του ερευνητικού έργου, από την έναρξή του, μέσω των συνεντεύξεων με τους κτηνοτρόφους, και κατά τη διάρκεια των τακτικών συναντήσεων με φορείς, όπως ενώσεις των κτηνοτρόφων, συνεταιρισμούς, δόμες της περιφέρειας κ.α..
- Οι εταίροι οργάνωσαν τεχνικές επισκέψεις και συναντήσεις με τοπικούς φορείς. Τα αποτελέσματα του προγράμματος παρουσιάστηκαν και τοπικά σε ημερίδες και σεμινάρια.
- Στο τελικό σεμινάριο που πραγματοποιήθηκε στο Ραμπάτ του Μαρόκου (17 Δεκεμβρίου 2014), συμμετείχαν εκπρόσωποι από διαφορετικά ινστιτούτα, πανεπιστήμια και οργανώσεις εκτροφών.
- Το ενδιαφέρον των τοπικών φορέων έγκειται στους τρόπους με τους οποίους οι πρακτικές διαχείρισης συνδέονται σε διαφορετικά επίπεδα για να εξασφαλιστεί η συνοχή μεταξύ των συστημάτων εκτροφής, των τοπικών πόρων και των διαδικασιών εμπορίας των προϊόντων.

Επόμενα βήματα

- ❖ Ανάπτυξη μεθοδολογίας για τον προσδιορισμό των σχέσεων μεταξύ τοπικών φυλών, συστημάτων εκτροφής και προϊόντων που μέχρι τώρα περιγράφονται με μη συστηματικό τρόπο.
- ❖ Η συγκριτική ανάλυση των περιπτώσεων που μελετήθηκαν κατέδειξε την ανάγκη ενίσχυσης των γνώσεων για τις πρακτικές διαχείρισης των ζωικών πληθυσμών, διερευνώντας και τις περιπτώσεις που οι σχέσεις φυλών – προϊόντων δεν είναι επίσημα αναγνωρισμένες.
- ❖ Θα γίνουν συγκεκριμένες δραστηριότητες, οι οποίες στοχεύουν στο σχεδιασμό αναπτυξιακών δράσεων με τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων τοπικών φορέων, στην κατεύθυνση δημιουργίας ευνοϊκού περιβάλλοντος για τον τομέα των αιγο-προβατοτροφίας.

Επιλογή

Η ποσότητα και η ποιότητα του τελικού προϊόντος και η σταθερότητα στην παραγωγή του λαμβάνονται υπόψη ως κριτήρια επιλογής των ζώων;

Αναπαραγωγική διαχείριση

Λαμβάνονται υπόψη τυχόν εμπόδια στην πώληση των ζώων; Γίνεται διαχείριση των περιόδων τοκετών με βάση το χρονικό πλαίσιο διάθεσης των προϊόντων;

Εικονογράφηση στη συσκευασία

Περιλαμβάνονται ζώα; Προέρχονται από τοπικές φυλές; Συνδυάζονται με άλλες παραμέτρους του συστήματος παραγωγής;

Εμπορία

Δίνεται έμφαση στη χρήση τοπικών φυλών;

Αντιλήψεις για τις τοπικές φυλές

Θεωρείται ότι οι τοπικές φυλές:

- Έχουν θετική επίδραση στην ποιότητα του προϊόντος;
- Αποτελούν βασικό στοιχείο της τοπικής κληρονομιάς;
- Συνιστούν βασικό στοιχείο του συστήματος παραγωγής;

Διάγραμμα 3. «Λίστα ελέγχου» των επιπέδων στα οποία η φυλή μπορεί να έχει συνδετικό ρόλο μεταξύ του συστήματος εκτροφής των ζώων και του προγράμματος παραγωγής προϊόντων προστιθέμενης αξίας

Περισσότερες πληροφορίες:

Επικοινωνία: Δρ Χριστίνα ΛΙΓΔΑ

chligda@otenet.gr

Website:

<http://www.arim-domestic.net>

Για περισσότερες πληροφορίες για το ARIMNet2

www.arimnet2.net

Επικοινωνία: arimnet@arimnet.net

Το ARIMNet2 είναι ένα πρόγραμμα ERA-Net, το οποίο συντονίζεται από τον INRA (Γαλλία). Έχει χρηματοδοτηθεί από το 7^ο Πρόγραμμα Πλαίσιο της Ε.Ε. για την έρευνα και την τεχνολογική ανάπτυξη με τη συμφωνία με αρ. 618127

Αναφορά: LIGDA C., 2016. DoMEsTic – Mediterranean biodiversity as a tool for the sustainable development of the small ruminant sector: from traditional knowledge to innovation. *ARIMNet2 Highlights Series*

Επιμέλεια: GOURIVEAU F., OLLAGNON M.

Οι γνώμες και απόψεις που εκφράζονται στην έκδοση αυτή αποτελούν αποκλειστικά απόψεις των συγγραφέων και σε καμιά περίπτωση δεν μπορούν να θεωρηθούν ως επίσημη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Επιλεγμένες δημοσιεύσεις

- Lauvie A., Hadjipavlou G., Araba A., Casabianca, F., Ligda, C., 2015. The interactions between product valorization and genetic management: applying a common framework to analyze four cases of sheep and goat locals breeds in the Mediterranean area, FAO-CIHEAM Sub-Networks on Production Systems and Nutrition on Sheep and Goats, Montpellier
- Tzouramani I., Hadjipavlou G., Sossidou E., Ligda C., 2015. Assessing the main characteristics of sheep and goat milk production value chains at farmer level: Opportunities and Constraints. FAO-CIHEAM Sub-Networks on Production Systems and Nutrition on Sheep and Goats, Montpellier
- Hadjipavlou G., Tzouramani I., Ligda C., 2015. The Cyprus sheep and goat sector: Results from the DoMEsTic project on economics, policies and social aspects. 7th IDF International Symposium on Sheep, Goat and other non-Cow Milk, Limassol, Cyprus, 23-25 March 2015
- Lauvie A., Paoli J.C., Moulin C.H., 2015. Managing local breeds: a dynamic connected to livestock farming systems that concerns different levels of organization. *Animal Genetic Resources*. doi: 10.1017/S2078633614000502
- Araba A., Boughalmi A., 2015. Evaluation of the sustainability of the Moroccan sheep meat production systems by the IDEEA method. Proceeding of the 66th Annual Meeting of the European Federation of Animal Science (EAAP), Warsaw, Poland
- Paoli J.C., Viollet A., Santucci P.M., Gambotti J.Y., Lauvie, A., 2014. Towards a better understanding of adaptation of local breeds to livestock farming systems: an exploratory methodological proposal. *Options Méditerranéennes*. Série A. 108, 501-505